

Tarih Öğretmeni Adaylarının Özel Alan Yeterlik Algılarının Değerlendirilmesi

Necati BOZKURT*

Öz

Çalışmanın amacı Tarih öğretmeni adaylarının özel alan yeterliklerinden alan eğitimi bilgisi yeterlik algılarının belirlenmesidir. Bu bağlamda araştırmaya seçkisiz örnekleme yöntemiyle belirlenmiş dört üniversitenin eğitim fakülteleri dâhil edilmiştir. Bu fakültelerin tarih öğretmenliği programında okuyan 2, 3, 4 ve 5. sınıf 337 aday örnekleme oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından oluşturulan "Tarih Öğretmenliği Özel Alan Yeterlik Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek, adaylara ait kişisel bilgiler ve tarih öğretmeni özel alan yeterliklerine ilişkin maddeler olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; tarih öğretmeni adaylarının özel alan yeterlilik algılarının cinsiyete göre değişmediği, adayların bölümü tercih etme sıralarına ve akademik başarılarına göre puanlar arasında anlamlı farklılığın olmadığı ancak adayların sınıf düzeylerine göre ortalamaları arasında anlamlı derecede farklılık olduğu görülmüştür. Tarih öğretmeni adaylarının yeterlik algılarının genel olarak "yeterli" seviyesinde olduğu görülmüş ve yeterlik algıları puanları arasındaki ilişkinin pozitif yönde orta ve yüksek düzeyde anlamlı olduğu ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tarih Eğitimi, Tarih Öğretmeni Adayı, Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri.

Determining the History Teacher Candidates' Efficacy in the Special Field Competencies

Abstract

The aim of this study is to determine the history teacher candidates' efficacy in field training knowledge, one of the special field competencies. In this context, four universities' faculties of education were included into the research by using random sampling method. 2nd, 3rd, 4th and 5th grade 337 candidates who studying in these faculties' program of history teacher constitute the sample.

In the study, as data collection tool, "History Teacher Efficacy in Special Field Scale" that is created by researchers is used. Scale consist of two

* Yrd. Doç. Dr., Mustafa Kemal Üniversitesi

parts; personal information of candidates and items related to the history teachers' specific field competencies.

According to the results obtained from the research, history teacher candidates' specific field efficacy does not change according to gender, there is no meaningful differences in between order of candidates' department preferences and academic achievements but it was found to be significant difference between the mean of the candidates according to their grade level. It was seen that level of History teachers' perceptions of competence are overall "adequate" and it is demonstrated that the relationship between efficacy scores are positively moderate and highly significant.

Key Words: History Education, History Teacher Candidate, History Teacher Special Field Competencies.

Giriş

Eğitim öğretim sürecinden istenilen verimin alınabilmesi ancak nitelikli öğretmenlerle gerçekleşebilir. Çünkü eğitimde kalitenin ön koşulu nitelikli öğretmenlerdir. Milli Eğitimin genel amaç ve temel ilkelerinin gerçekleştirilmesi açısından en önemli unsur, öğrenci başarısının anahtarı, okul yönetiminin gizli kahramanı öğretmenlerdir (Oktay ve Unutkan, 2008: 8). Öğretmenlerin niteliği, planlı gerçekleşen eğitim sürecini doğrudan etkilemektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin niteliğini arttıracak çalışmaların yapılması öğretmen eğitiminde kapsamlı reformların yapılmasını zorunlu kılmaktadır (Sağlam ve Kürüm, 2005: 53-54).

Öğretmen yetiştirme konusunda uzun deneyime sahip Türkiye'de çeşitli çalışmalar yapılmış, bu çalışmalar 21. yy. da devam etmiştir. MEB, 2002 yılında öğretmenlik mesleğinin niteliklerini MEB ve üniversite temsilcilerinden oluşan "Öğretmen Yeterlikleri Komisyonla" yeniden değerlendirilmeye almış; eğitime-öğretme yeterlilikleri, genel kültür bilgi ve becerileri ve özel alan bilgi ve becerileri yeterlikleri alt başlıklarında ele almıştır (Demiral, Baydan ve Gönen, 2010; Seferoğlu, 2004). MEB ve YÖK'ün ortaklaşa çalışmaları sonucunda 2006 yılında öğretmenlik mesleğinin genel ve özel alan yeterlik belirlemek için çalışmalara başlanmış 2008'de "Öğretmen Yeterlikleri" kitabı olarak hazırlanmıştır. MEB bu yeterlikleri belirlerken "21. yüzyılda öğretimin niteliği nasıl olmalıdır?" ve "Hangi nitelikte öğrenci ve öğretmen istiyoruz?" sorularına cevap aramıştır (MEB, 2008). "Öğretmen Yeterlikleri" kitabında öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin hazırlanma amaçları şu şekilde ifade edilmiştir (MEB, 2008):

- Millî eğitim hedeflerinin desteklenmesine katkı sağlamak,
- Ulusal iş birliği ve bilgi paylaşımını daha etkin olarak gerçekleştirmek,

- Öğretmenlerin niteliği ve kalitesi için kıyaslama, karşılaştırma yapılabilecek bir yapı/sistem oluşturmak,
- Öğretmenlik mesleğinin statüsü ve kalitesi açısından toplumsal beklentilerde tutarlılık oluşturmak,
- Öğretmenlerin mesleki gelişimlerinde esas alınacak açık, anlaşılır ve güvenilir bir kaynak oluşturmak,
- Ulusal düzeyde profesyonel öğretmenlik seviyesinin tartışılmasında kullanılacak ortak terim ve tanımlamaları içeren bir dil birliği sağlamak,
- Öğretmenlerin bilgi, beceri, tutum ve değerlerini tanımlayarak, toplum tarafından fark edilmesini ve toplumun gözünde statülerinin yükseltilmesini sağlamak,
- Öğrencilerin "öğrenmeyi öğrenmesi" için fırsatlar sağlamak,
- Öğretmenlerin görevlerini şeffaflaştırarak veliler ve toplum için kalite güvencesini oluşturmak.

Bu amaçların yanında yeterliklerin kullanım alanları öğretmen yetiştirme politikalarının belirlenmesi, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programları, öğretmenlerin hizmet içi eğitimi, seçimi, iş başarımlarının, performanslarının değerlendirilmesi, kendilerini tanıma ve kariyer gelişimleri şeklinde ifade edilmiştir (MEB, 2008).

Yeterlik (competency) kavramı literatürde farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Yeterlik, bir işi ya da görevi etkili bir şekilde yapabilmek ve görevin gerektirdiği sorumlulukları yerine getirmek için sahip olunması gereken yetenek, bilgi ve becerileri ifade eden bir kavramdır (Şahin, 2004; TDK, 2011). Fraser (1994) yeterliği (efficiency), belirlenen hedeflere ulaşmak için kaynakların kullanımının ölçülmesi olarak tanımlamıştır ve hükümetlerin yükseköğretimdeki kalite kavramı ile yeterlik kavramlarını sık sık karıştırdıklarını vurgulamıştır. Erlendsson (2002) yeterliği makul bir çaba ile verilen görevlerin yerine getirilmesi olarak tanımlamaktadır. Vlasceanu, Grünberg ve Parlea (2004) aktardığına göre UNESCO eğitim alanında yeterliği mümkün olduğunca az zaman, çaba, para ve kaynak harcamayarak istenilen sonuca ulaşma yeteneği olarak tanımlamıştır. Yapılan tanımlar incelendiğinde kaynakların etkili kullanımı, hedefe ulaşmak ve yetenek kavramları ön plana çıkmaktadır.

Öğretmen yeterlik kavramının çıkış noktası Bandura'nın sosyal öğrenme kuramındaki öz yeterlik kavramıdır. Öz yeterlik, "bireyin, belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip başarılı olarak yapma kapasitesine ilişkin kendi yargısı" olarak tanımlanmıştır (Bandura, 1986: 391; Akt: Senemoğlu, 2007: 230). Farklı bir ifadeyle, gelecekte karşılaşması muhtemel durumların üstesinden gelmede ne derece başarılı olabileceğine ilişkin kendisi hakkındaki yargısıdır.

Alanyazı incelendiğinde öğretmen yeterliklerine ilişkin çalışmalar bulunmaktadır (Gözütok, 1995; Akpınar, Turan ve Tekataş, 2004; Şeker, Deniz ve Görgeç, 2005; Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen, 2007; Köksal, 2008; Gelen ve Özer, 2008; Karacaoğlu, 2008; Öksüzoğlu, 2009; Saban, 2009; Yerlikaya ve Öner, 2009; Aydın, Bıçak ve Kaya, 2010; Çubukçu, 2010; Demiral, Baydar ve Gönen, 2010; Ereş, 2010; Yurdugül, Erdem ve Seferoğlu, 2010; Taşgın, 2010; Merter ve Camuzcu, 2010; Bülbül ve Slogar, 2012; Yeşilyurt, 2011, Taşgın ve Sönmez, 2013). Özel alan yeterliklerine ilişkin yapılan araştırmalarda mevcuttur (Baloğlu 2002; Kuşuoğlu, 2004; Gelbal ve Kelecioğlu, 2007; Taşdemir, 2007; Kahyaoğlu ve Yangın, 2007; Kılıç, 2007; Dede, 2008; Coşkun, Gelen ve Öztürk, 2009; Küçüköğlu ve Kaya, 2009; Öztürk, 2009; Coşkun, Özer ve Tiryaki, 2010; Kök, Çiftçi ve Ayık, 2011; Ergun, Yurdatapan ve Sürmeli, 2013; Kahramanoğlu ve Ay, 2013).

Öğretmen yeterlikleriyle ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde Tarih öğretmeni özel alan yeterliklerine ilişkin yapılmış çalışmaya rastlanılmamıştır. Dolayısıyla tarih öğretmenliği alanında öğrenim gören öğretmen adaylarının yeterlik düzeylerinin belirlenmesi, öğretmen yetiştirme programlarına ışık tutacağı ve ilgili literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu bağlamda yapılan çalışmanın genel amacı, Tarih öğretmeni adaylarının özel alan yeterliklerinden alan eğitimi bilgisi yeterlik algılarının belirlenmesidir. Belirlenen amaç çerçevesinde şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Tarih öğretmeni adaylarının, tarih özel alan yeterlik algıları cinsiyetlerine, bölümü tercih etme sıralarına, akademik başarılarına ve sınıf düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Öğretmen adaylarının, yeterlik alanlarına göre tarih özel alan yeterlik algıları ne düzeydedir?
3. Tarih özel alan yeterlik alanları arasında ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, MEB tarafından belirlenen “Tarih Öğretmenliği Özel Alan Yeterlikleri” bağlamında tarih öğretmeni adaylarının kendi alanlarıyla ilgili yeterlikleri konusunda algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle araştırma betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modeli ile tasarlanmıştır. Tarama modeli, bir konuya ilişkin katılımcıların görüş, ilgi, beceri, tutum vb. özelliklerini belirlemeye yönelik geniş örneklemli araştırmalardır (Büyüköztürk vd. 2014).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, üniversitelerin eğitim fakültesi tarih öğretmenliği bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem ise bu fakülteler arasından seçkisiz örnekleme yöntemlerinden küme örnekleme yöntemiyle seçilmiş dört üniversitenin eğitim fakülteleri oluşturmaktadır. Küme örnekleme yöntemi, evrendeki bireylerin bilinmediği ve bunlar arasından rastgele seçimin yapılamayacağı durumlarda kullanılan ve bireylerin buldukları grupların (kümelerin) rastgele seçimi ile yapılır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012: 95). Tarih öğretmenliği lisans programlarına araştırmanın yapıldığı eğitim öğretim döneminde Birinci Sınıflara öğrenci alınmadığı için ilgili fakültelerin tarih öğretmenliği programında okumakta olan birinci sınıf öğretmen adayları hariç tüm adaylara ulaşılmaya çalışılmıştır. Böylelikle 2013-2014 akademik yılında dört üniversitenin eğitim fakültesi tarih öğretmenliği programlarında öğrenimine devam eden 337 öğretmen adayı ile çalışma tamamlanmıştır. Adaylarla ilgili kişisel bilgiler Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1. Örneklem İlişkin Değerler

Örneklem	Değişken	f	%
Üniversite	Gazi Ü.	64	19
	N. Erbakan Ü.	99	29,4
	Atatürk Ü.	97	28,8
	Marmara Ü.	77	22,8
Cinsiyet	Erkek	184	45,4
	Bayan	153	54,6
Tercih Sırası	1-5	220	65,3
	6-10	50	14,8
	11-15	28	8,3
	16 ve sonrası	39	11,6
Genel Not Ortalaması	1,75-2,50	99	29,4
	2,51-3,00	131	38,9
	3,01-4,00	107	31,8
Sınıf Düzeyi	2. sınıf	79	23,4
	3. sınıf	101	30
	4. sınıf	111	32,9
	5. sınıf	46	13,6
Toplam		337	100

Veri Toplama Aracı

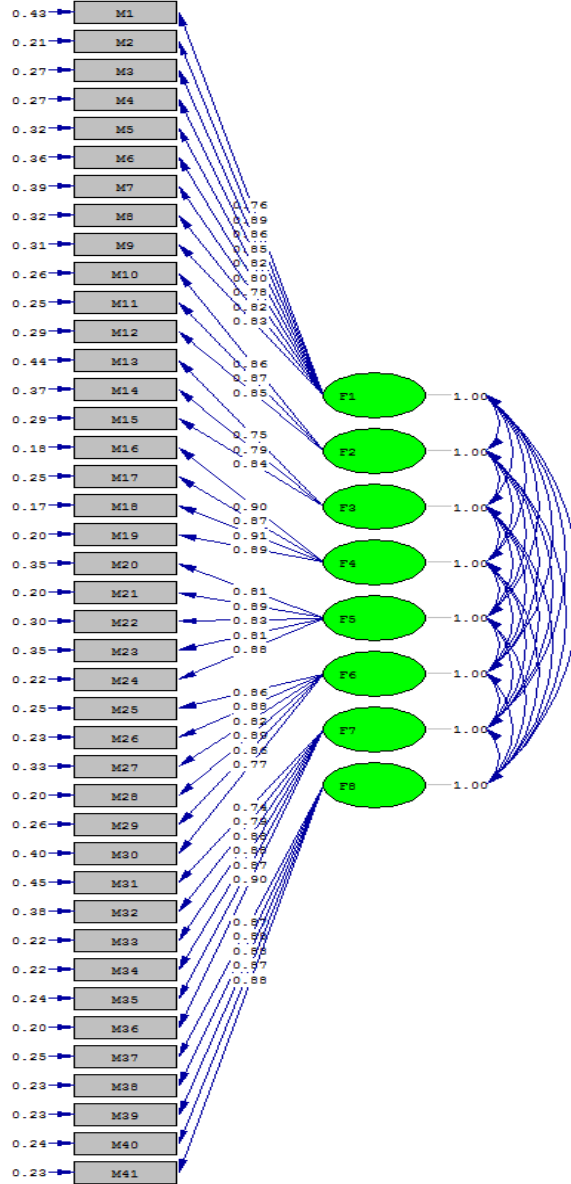
Veri toplama aracı olarak “Tarih Öğretmenliği Özel Alan Yeterlik Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek, MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan “Tarih Öğretmenliği Özel Alan Yeterlikleri” referans alınarak araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Veri toplama aracı 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm katılımcının kişisel bilgilerinden oluşmaktadır. Kişisel bilgiler içerisinde, öğretmen adaylarının öğrenim gördüğü üniversite, cinsiyeti, tercih sırası, genel not ortalaması ve sınıf düzeyi yer almaktadır. İkinci bölüm ise tarih öğretmeni adaylarının özel alan yeterliklerinden alan eğitimi bilgisi yeterlikleri için belirlenen;

- öğretim programlarını uygulayabilme,
- materyal geliştirebilme ve kullanabilme,
- zümre toplantılarına katılarak ortak kararları uygulayabilme,
- birinci ve ikinci elden kaynaklarla ilgili uygulamalar yapabilme,
- tarih dersinde okuma ve yazma stratejilerini uygulayabilme,
- tarih dersini diğer derslerle ve çevreyle ilişkilendirebilme,
- aktif öğrenme yöntem ve tekniklerini uygulayabilme,
- tarih öğrenmenin gelişimini izleyebilme ve değerlendirebilme

alt yeterlik alanları çerçevesinde oluşturulan performans göstergelerine ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerini belirlemek için 5’li likert tipinde kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. Ölçekte “*Kesinlikle Katılıyorum (5) → Kesinlikle Katılmıyorum (1)*” şeklinde derecelendirme kullanılmıştır. Oluşturulan ölçek açıklık ve anlaşılabilirlik açısından değerlendirilmesinde Eğitim Bilimleri, Tarih Eğitimi ve Türkçe Eğitimi uzmanlarının görüşleri alınarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Ölçeğin faktör analizi çalışması için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. DFA yapılmasının nedeni ölçeği oluştururken MEB’in belirlediği yeterlik alanları esas alınarak 8 faktörlü bir yapı oluşturulduğu için DFA ile bu durumu test etme ihtiyacı oluşmuştur. Ölçeğin DFA sonuçları Tablo 2’de ve Şekil 1’de sunulmuştur.

Tablo 2. Tarih Öğretmenliği Özel Alan Yeterlik Ölçeğine ilişkin DFA sonucu

X²	1472.05
sd	751
X²/sd	1.96
NFI	.99
NNFI	.99
CFI	.99
IFI	.99
RFI	.99
SRMR	.022

Şekil 1. Tarih Öğretmenliği Özel Alan Yeterlik Ölçeği Path Diyagramı

Yapılan DFA'da X^2 'nin serbestlik derecesine oranı 1.96; NFI, NNFI, CFI, IFI ve RFI değerlerinin .95'in üzerinde uyum göstermesi; SRMR değerinin .05'in altında olması modelin uyumlu olduğunu göstermektedir.

Tarih öğretmenliği özel alan yeterlik ölçeği DFA sonuçları bu ölçütlerle kıyaslandığında modelin oldukça iyi bir model olduğu ifade edilebilir.

Ölçekte yer alan maddeler doğrudan MEB tarafından Tarih öğretmenliği özel alan yeterliliği için belirlenen performans göstergelerinden hareketle oluşturulduğu için araştırmada ölçme aracının kapsam geçerliği için ayrı bir çalışma yapmaya gereksinim duyulmamıştır. Ayrıca ölçeğin güvenilirlik çalışması yapılmış ve tablo 2’de yeterlik alanlarına göre Cronbach Alpha değerleri verilmiştir.

Tablo 2. Yeterlik Alanlarının Madde Sayıları ve Güvenirlik Katsayıları

Yeterlik Alanları	Madde Sayısı	Cronbach α
Öğretim programlarını uygulayabilme,	9	0,95
Materyal geliştirebilme ve kullanabilme,	3	0,89
Zümre toplantılarına katılarak ortak kararları uygulayabilme,	3	0,83
Birinci ve ikinci elden kaynaklarla ilgili uygulamalar yapabilme,	4	0,94
Tarih dersinde okuma ve yazma stratejilerini uygulayabilme,	5	0,93
Tarih dersini diğer derslerle ve çevreyle ilişkilendirebilme,	6	0,94
Aktif öğrenme yöntem ve tekniklerini uygulayabilme,	6	0,94
Tarih öğrenmenin gelişimini izleyebilme ve değerlendirebilme	5	0,94
Toplam	41	0,99

Ölçeğin güvenilirlik çalışması kapsamında ise Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı incelenmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,99 olarak hesaplanmıştır. Ölçekte kullanılan beşli derecelenmeye karşılık gelen aralıklar şöyledir:

Tablo 3. Ortalamaların Yorumlanmasında Kullanılan Değerler

Puan aralığı	Dereceleme	Yorum
1,00 – 1,80	Kesinlikle Katılmıyorum	Çok yetersiz
1,81 – 2,60	Katılmıyorum	Yetersiz
2,61 – 3,40	Kararsızım	Orta
3,41 – 4,20	Katılıyorum	Yeterli
4,21 – 5,00	Kesinlikle Katılıyorum	Çok yeterli

Verilerin Analizi

Verilerin analizi için SPSS paket programı kullanılmıştır. Araştırmada Tarih öğretmeni adaylarının özel alan yeterlik düzeylerinin değerlendirilmesinde betimsel istatistik teknikleri (ortalama, standart sapma) kullanılmıştır. Ayrıca adayların cinsiyetlerine göre özel alan yeterlilik algılarının karşılaştırılmasında bağımsız gruplar t-testi; üniversite tercih sırası, genel not ortalaması ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre özel alan yeterlilik algılarının karşılaştırılmasında da tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Yeterlik alanları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla da Pearson korelasyon analizi yapılmıştır.

Bulgular

Adayların özel alan yeterliklerinin cinsiyet değişkenine göre incelenmesine ait bağımsız gruplar t testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Tarih Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	x	ss	sd	t	P
Bayan	153	3,69	1,07	335	1,678	0,09
Erkek	184	3,50	1,02			

Tablo 4 incelendiğinde, bayan öğretmen adaylarının yeterlik ortalaması 3,69; erkek öğretmen adayların yeterlik ortalaması 3,50'dir. Bağımsız gruplar t testi sonucuna göre adayların, tarih öğretmenliği özel alan yeterlik algılarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark göstermediği ortaya çıkmıştır [$t(335) = 1.678, p > .05$].

Tablo 5. Tarih Öğretmeni Adaylarının Bölümü Tercih Etme Sıralarına Göre Yeterlik Algıları

Gruplar	N	x	ss
1-5	220	3,55	1,09
6-10	50	3,41	1,14
11-15	28	3,87	0,76
16 ve üzeri	39	3,80	1,05

Tablo 5'e göre tarih öğretmeni adayların öğrenim gördüğü bölümü 1-5. sırada tercih edenlerin yeterlik algısı ortalaması 3,55; 6-10. sırada edenlerin ortalaması 3,41; 11-15. sırada tercih edenlerin ortalaması 3,87 iken 16 ve üzeri sırada tercih edenlerin ortalaması 3,80'dir. Gruplar arasında gözlenen bu

farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Tarih Öğretmeni Adaylarının Bölümü Tercih Sırasına Göre Yeterlik Algılarının Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	Kareler Top.	Sd	Kareler Ort.	F	p
Gruplar Arası	9727,24	3	3242,41		
Gruplar İçi	608568,48	333	1827,53	1,77	0,152
Toplam	618295,72	336			

Tablo 6'ya göre, tarih öğretmeni adaylarının tercih sıralarına göre yeterlik algıları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir [$F(3-333) = 1.77; p > 0.05$].

Araştırma problemlerinden birisi de tarih öğretmeni adayların özel alan yeterlik algılarında akademik başarılarına göre anlamlı bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesidir. Adayların akademik başarılarının belirlenmesinde anketi doldurduğu zamana kadar olan not ortalaması baz alınmıştır.

Tablo 7. Tarih Öğretmeni Adaylarının Akademik Başarılarına Göre Yeterlik Algıları

Gruplar	N	x	ss
1,75-2,50	99	3,53	0,92
2,51-3,00	131	3,73	1,00
3,01-4,00	107	3,47	1,19

Tablo 7 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmen adaylarından not ortalaması 1,75-2,50 olanların yeterlik algısı ortalaması 3,53; 2,51-3,00 olanların 3,73 iken 3,01-4,00 not ortalamasına sahip adayların yeterlik algısı ortalaması 3,47'dir. Belirlenen gruplar arasında orta düzeyde not ortalamasına sahip adayların yeterlik algılarında kendilerinden düşük ve yüksek adaya göre önemli bir artış olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır ve analiz sonuçları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Tarih Öğretmeni Adaylarının Akademik Başarılarına Göre Yeterlik Algılarının Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	Kareler Top.	Sd	Kareler Ort.	F	p
Gruplar Arası	7786,09	2	3893,05		
Gruplar İçi	610509,63	334	1827,87	2,13	0,120
Toplam	618295,72	336			

Tablo 8'e göre, tarih öğretmeni adaylarının akademik başarılarına göre yeterlik algıları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığını ortaya çıkarmıştır [$F(2-334) = 2,13; p > 0,05$].

Tablo 9. Tarih Öğretmeni Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Yeterlik Algıları

Gruplar	N	x	ss
2. sınıf	79	3,85	0,82
3.sınıf	101	3,13	1,22
4.sınıf	111	3,77	0,89
5.sınıf	46	3,70	1,05

Tablo 9 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 2. sınıfta okuyan adayların yeterlik algısı ortalaması 3,85; 3. sınıfta okuyan adayların 3,13; 4. sınıfta okuyan adayların 3,77 iken son sınıfta okuyan adayların yeterlik algısı ortalaması 3,70'dir. Farklı sınıf düzeyinde okuyan öğretmen adaylarının yeterlik algıları arasında değişimin olduğu görülmektedir. Bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Varyans analizi sonuçları tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Tarih Öğretmeni Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Yeterlik Algılarının Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	Kareler Top.	Sd	Kareler Ort.	F	p	Fark olan gruplar
Gruplar Arası	51110,47	3	17036,82	10,002	0,00	2-3 3-4
Gruplar İçi	567185,25	333	1703,26			3-5
Toplam	618,295,72	336				

Tablo 10, varyans analizi sonuçlarına göre öğretmen adaylarının yeterlik algıları konusunda sınıf düzeylerine göre 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır ($p<0,05$). Bu farklılık 2. sınıf öğretmen adaylarıyla 3. sınıf öğretmen adayları arasındadır. Aritmetik ortalamalara bakıldığında bu farkın 2. sınıflar lehine olduğu görülmektedir. Ayrıca 3. sınıf öğretmen adaylarıyla 4 ve 5. sınıf öğretmen adayları arasında da anlamlı bir farklılık vardır. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde bu farklılık 4 ve 5. sınıf öğretmen adayları lehinedir.

Tablo 11. Tarih Öğretmeni Adaylarının Yeterlik Algıları

Yeterlik Alanları	x	ss	Derece
Öğretim programlarını uygulayabilme	3,52	0,99	Yeterli
Materyal geliştirebilme ve kullanabilme	3,65	1,17	Yeterli
Zümre toplantılarına katılarak ortak kararları uygulayabilme	3,50	1,04	Yeterli
Birinci ve ikinci elden kaynaklarla ilgili uygulamalar yapabilme	3,65	1,21	Yeterli
Tarih dersinde okuma ve yazma stratejilerini uygulayabilme	3,55	1,13	Yeterli
Tarih dersini diğer derslerle ve çevreyle ilişkilendirebilme	3,60	1,13	Yeterli
Aktif öğrenme yöntem ve tekniklerini uygulayabilme	3,62	1,12	Yeterli
Tarih öğrenmenin gelişimini izleyebilme ve değerlendirebilme	3,66	1,18	Yeterli
Toplam	3,59	1,05	Yeterli

Tablo 11 incelendiğinde, tarih öğretmeni adaylarının farklı yeterlik alanlarında yeterlik algıları ortalamaları 3,50 ile 3,66 arasında değişmektedir. En yüksek yeterlik algı ortalaması "Tarih öğrenmenin gelişimini izleyebilme ve değerlendirebilme" (3,66) alanında iken en düşük ortalama "Zümre toplantılarına katılarak ortak kararları uygulayabilme" (3,50) alanındadır.

Tablo 12. Tarih Öğretmeni Adaylarının Yeterlik Algıları Arasındaki İlişkiler

Yeterlik Alanları	B1	B2	B3	B4	B5	B6	B7	B8
B1 (Öğretim programlarını uygulayabilme)	1							
B2 (Materyal geliştirebilme ve kullanabilme)	0,883 *	1						
B3 (Zümre toplantılarına katılarak ortak kararları uygulayabilme)	0,835 *	0,811 *	1					
B4 (Birinci ve ikinci elden kaynaklarla ilgili uygulamalar yapabilme)	0,888 *	0,882 *	0,814 *	1				
B5 (Tarih dersinde okuma ve yazma stratejilerini uygulayabilme)	0,871 *	0,842 *	0,805 *	0,903 *	1			
B6 (Tarih dersini diğer derslerle ve çevreyle ilişkilendirebilme)	0,885 *	0,873 *	0,821 *	0,920 *	0,928 *	1		
B7 (Aktif öğrenme yöntem ve tekniklerini uygulayabilme)	0,861 *	0,852 *	0,784 *	0,896 *	0,893 *	0,911	1	
B8 (Tarih öğrenmenin gelişimini izleyebilme ve değerlendirebilme)	0,856 *	0,855 *	0,813 *	0,885 *	0,888 *	0,903	0,910 *	1

N=337, *p< 0.01 (2-Yönlü)

Tablo 12'ye göre Tarih öğretmeni adaylarının farklı yeterlik alanlardaki yeterlik algıları arasında yüksek düzeyde pozitif ilişkiler vardır.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada tarih öğretmeni adayların özel alan yeterlik algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede tarih öğretmeni adaylarının cinsiyet, öğrenim gördüğü bölümü tercih etme sırası, akademik başarısı ve sınıf düzeyine göre yeterlik algıları arasında farklılığın olup olmadığı belirlenmeye çalışılmış ayrıca tarih öğretmenliği özel alan yeterliklerinden *alan eğitimi bilgisi* alt yeterlik alanına göre algılarının ne düzeyde olup olmadığı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda tarih öğretmeni adaylarının alan eğitimi bilgisi yeterlik algısı ortalamalarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Ortaya çıkan bu sonuç Yaman, Koray ve Altunçekiç (2004); Altunçekiç, Yaman ve Koray (2005); Kahyaoğlu ve Yangın (2007); Coşkun, Gelen ve Öztürk (2009); Coşkun, Özer ve Tiryaki (2010); Taşkın ve Hacıömeroğlu (2010); Kahramanoğlu ve Ay (2013); Dönmez ve Uslu (2014) 'nun araştırma bulgularıyla paralellik göstermekteyken Akdağ ve Walter (2005); Özdemir (2008); Çapri ve Çelikkaleli (2008); Demiral, Baydar ve Gönen (2010)'in araştırma bulgularıyla örtüşmemektedir. Yapılan araştırmanın sonuçlarından diğeri ise tarih öğretmeni adaylarının öğrenim gördükleri bölümü tercih etme sıralarına ve akademik başarılarına göre özel alan yeterliklerine yönelik algılarında anlamlı bir farklılaşma olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu bulgu, Coşkun, Özer ve Tiryaki (2010) tarafından Türkçe Öğretmenliği özel alan yeterlikleri ile ilgili yapılan çalışmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre yeterlik algıları konusunda anlamlı bir farklılık vardır. Bu farklılık 2. sınıflarla 3. sınıflar arasında ve 2. sınıflar lehinedir. Birey bir konu veya alan hakkında farkındalık sahibi oldukça, o alandaki yeterliğinin istenen düzeyde olmadığını da fark eder. 2. Sınıf öğrencilerinin 3. Sınıf öğrencilerine göre alan eğitimine ilişkin daha az ders almış olması, böyle bir sonuca yol açmış olabilir. Ayrıca 3. Sınıflar ile 4 ve 5. Sınıflar arasında 4 ve 5. sınıflarda öğrenim gören adaylar lehine anlamlı bir farklılık mevcuttur. Bu sonuç ise daha olağan karşılaşılan bir durumdur. Çünkü adayların sınıf düzeyleri ilerledikçe aldıkları dersler dolayısıyla kendilerini alanlarında daha yetkin hissetmelerine sebep olabilir. Böylelikle son sınıflara doğru öğretmen adaylarının özel alan yeterlikleri algıları daha yüksek çıkmaktadır. Elde edilen bu bulgu Dönmez ve Uslu (2014) tarafından yapılan çalışmanın bulgularıyla örtüşmemektedir. Dönmez ve Uslu (2014) sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla gerçekleştirdiği çalışmasında, 1. sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, 2, 3 ve 4. sınıfta öğrenim

görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmanın diğer sonuçlarına göre tarih öğretmeni adaylarının alan bilgisi eğitimi yeterlik algıları yeterli düzeyde (3,59) olduğu görülmektedir. Adayların farklı alanlardaki yeterlik algısı ortalamaları ise 3,50 ile 3,66 arasında değişmektedir. En yüksek yeterlik algısı (3,66) “Tarih öğrenmenin gelişimini izleyebilme ve değerlendirebilme” yeterlik alanında iken en düşük yeterlik algısı (3,50) ile “Zümre toplantılarına katılarak ortak kararları uygulayabilme” alanlarındadır. Candegir, (2013) Üniversitelerin tarih öğretmenliği bölümlerinin internet sayfalarında bulunan ders programları ile tarih öğretmeni özel alan yeterliklerinin karşılaştırılması yapmış, çalışmada tarih öğretmenliği özel alan yeterliklerinden bir kısmına yönelik derslerin bazı üniversitelerin programlarında olmadığını tespit etmiştir. Bu çalışmanın örneğinde yer alan üniversiteler Candegir (2013)' in çalışmada da yer almaktadır. Buna göre bu çalışmada algı düzeyi diğerlerine göre yüksek çıkan alt yeterliklere yönelik olarak, araştırmanın yapıldığı üniversitelerin programlarında dersler olduğu, algı düzeyi diğerlerine göre düşük olan alt yeterliklere yönelik ise araştırmanın yapıldığı üniversitelerin programlarında derslerin olmadığı görülmektedir. “Öğretim programlarını uygulayabilme” alt yeterliğe yönelik olarak üniversitelerin programlarında ders olmasına rağmen, bu alt yeterliğe yönelik algının diğer alt yeterliklere göre daha düşük olması dışında programdaki dersler ve bu derslere yönelik alt yeterlikler arasında bir ilişki olduğu söylenebilir. “Alan Eğitimi Bilgisi” yeterliği içerisinde yer alan “Tarih öğrenmenin gelişimini izleyebilme ve değerlendirebilme” alt yeterliğini karşılayacak derslerin araştırma yapılan ilgili üniversitelerin hepsinin lisans programında yer almasının bu yeterlik algısının en yüksek çıkmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Yine “Alan Eğitimi Bilgisi” yeterliği içerisinde yer alan “Zümre toplantılarına katılarak ortak kararları uygulayabilme” alt yeterliğini karşılayacak herhangi bir dersin ilgili üniversitelerin hiçbirinin lisans programlarında yer almaması da bu alandaki yeterlik algısının en düşük düzeyde çıkmasının sebebi olabilir. Aynı şekilde “Alan Eğitimi Bilgisi” yeterliği içerisinde yer alan “Tarih dersinde okuma ve yazma stratejilerini uygulayabilme” alt yeterlik algısının (3,55) diğer yeterlik algılarına göre daha düşük olmasının sebebi, bu alt yeterliği karşılamaya yönelik derslerin ilgili üniversitelerden sadece ikisinin programında bulunması olabilir. Bu durum Tarih öğretmenliği lisans programlarında yer alan dersler ile Tarih öğretmeni adaylarının yeterlik algıları arasında yakın bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Tarih öğretmenliği lisans programlarında yer alan derslerin

tarih öğretmenliği yeterlikleri dikkate alınarak yeniden düzenlenmesinin, tarih öğretmen adaylarının mesleki yeterlik algılarını, mesleki açıdan duydukları özgüvenlerini artırabileceği sonucuna varılabilir. İlgili literatür incelendiğinde tarih öğretmeni yeterlik algılarının tespitine yönelik çalışmanın olmadığı görülmektedir. Bu disipline yakın olarak ifade edilebilecek sosyal bilgiler alanında yapılmış bazı çalışmalar (Güven, 2005; Öztürk, 2009; Yeşil, 2009; Dönmez ve Uslu, 2014; Uslu, 2014) mevcuttur. Bu disiplinlerin dışında genel olarak öğretmenlik mesleği yeterlikleri alanında yapılan çalışmalar da (Gelen ve Özer, 2008; Karacaoğlu, 2008; Taşar, 2012) adayların ve öğretmenlerin yeterlik algıları yüksek çıkmıştır.

Yapılan birçok araştırmada farklı branşlardaki öğretmen adaylarının da öğretmenlik mesleği yeterlik algılarının yüksek düzeyde çıktığı görülmektedir (Baloğlu 2002; Karaca, 2004; Kuşuoğlu, 2004; Gelbal ve Kelecioğlu, 2007; Kahyaoğlu ve Yangın, 2007; Kılıç, 2007; Taşdemir, 2007; Dede, 2008; Coşkun ve diğ., 2009; Yeşil, 2009; Coşkun, Özer ve Tiryaki, 2010; Kahramanoğlu ve Ay, 2013). Genel olarak tarih öğretmeni adaylarının özel alan yeterlik algılarının yeterli düzeyde çıkması öğretmen adaylarının mesleki açıdan duydukları özgüveni ifade etmektedir. Bu durum adayın mesleki açıdan ilgi ve motivasyon düzeyinin yüksek olmasına sebep olabilir. Ayrıca adayların özgüvenin yüksek olmasının mesleki açıdan yetersizliklerini görmesi açısından olumsuz bir durum ortaya koyabilir. Araştırma sonuçlarından birisi ise tarih öğretmen adaylarının özel alan yeterlik alanları arasında olumlu yönde yüksek düzeyde bir ilişkinin bulunmasıdır. Bu ilişki adayların bir alandaki yeterlik algılarının artmasının diğer alanlarındaki algılarına olumlu etki yapabileceğini göstermektedir.

Kaynakça

- AKPINAR, B., TURAN, M. ve TEKATAŞ, H. (2004). Öğretmen Adaylarının Gözüyle Sınıf Öğretmenlerinin Yeterlilikleri. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- AKTAÇ, I. ve WALTER J. (2005). Öğretmen Adaylarının Mesleki Yeterlilik Duygusu. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, III (4), 127-131.
- ALTUNÇEKİÇ, A., YAMAN, S. ve KORAY, Ö. (2005). Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma (Kastamonu İli Örneği). Kastamonu Eğitim Dergisi, 13 (1), 93-102.
- AYDIN, B., BIÇAK, B. ve KAYA, S. (2010). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmen Yeterliliklerini Kazanma Düzeylerine İlişkin Algıları. 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, 20-22 Mayıs 2010.

- Elazığ Fırat Üniversitesi <http://usos2010.firat.edu.tr/bildiriler/> adresinden 25 Aralık 2012 tarihinde erişilmiştir.
- BALOĞLU, N. (2002). Türkiye’de İlköğretim Birinci Kademedeki Görevli Sınıf Öğretmenlerinin Davranış Yönetimi Yeterlilikleri. G.Ü. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(1), 21-29.
- BÜLBÜL, Ş.M. ve SLOGAR, S.M. (2012). Öğretmen Özel Alan Yeterlilikleri Ne Kadar Özel: Pedagojik Alan Bilgisinin Yapısının Yeniden Gözden Geçirilmesi, X. Ulusal Fen ve Matematik Eğitimi Kongresi (27-30 Haziran), Niğde Üniversitesi
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., ÇAKMAK, E.K., AKGÜN, Ö.E., KARADENİZ, Ş. ve DEMİREL, F. (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, PEGEMA Yayıncılık, Ankara.
- CANDEĞER, Ü. (2013). Üniversitelerin Tarih Öğretmenliği Bölümlerinin İnternet Sayfalarında Bulunan Ders Programları İle Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterliliklerinin Karşılaştırılması. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Özel Sayı, 329-346
- COŞKUN, E., GELEN, İ. ve ÖZTÜRK, E. P. (2009). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretimi Planlama, Uygulama ve Değerlendirme Yeterlik Algıları. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6 (12), 140-163.
- COŞKUN, E., ÖZER, B. ve TIRYAKI, N. E. (2010). Türkçe Öğretmen Adaylarının Özel Alan Yeterlik Algılarının Değerlendirilmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 27 (2010), 123-136.
- ÇAPRI, B. ve ÇELİKKALELİ, Ö. (2008). Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe İlişkin Tutum ve Mesleki Yeterlik İnançlarının Cinsiyet, Program ve Fakültelerine Göre İncelenmesi. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9 (15), 33-53.
- ÇUBUKCU, F. (2010). Student teachers’ perceptions of teacher competence and their attributions for success and failure in learning. The Journal of International Social Research, 3(10), 213-217.
- DEDE, Y. (2008). Matematik Öğretmenlerinin Öğretimlerine Yönelik Yeterlik Algıları”. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6 (4), 741-757.
- DEMİRAL, H., BAYDAR, F. ve GÖNEN, İ. (2010). Sınıf Öğretmenliği Özel Alan Yeterlilikleri Hakkında Öğretmen Adaylarının Görüşleri, 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, 20-22 Mayıs 2010. Elazığ Fırat Üniversitesi <http://usos2010.firat.edu.tr/bildiriler/> adresinden 25 Aralık 2012 tarihinde erişilmiştir.

- DÖNMEZ, C. ve USLU, S. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnançlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14 (1), 460-482.
- EREŞ, F. (2010). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Genel Alan Yeterlikleri Kapsamındaki Kişisel ve Meslekî Değerler İle Meslekî Gelişim Yeterliklerine İlişkin İlköğretim Müfettişlerinin Görüşleri, GÜ Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 30, S:2, 357-374.
- ERGUN, M., YURDATAPAN, M. ve SÜRMEĒİ, H. (2013). Fen Ve Teknoloji Özel Alan Yeterliklerinin Öğretmen Yetiştirme Programlarında Kazandırılmalarına İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi, Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 200, 49-67.
- ERLENDSSON, J. (2002). Value for money studies in higher education. http://www.hi.is/~joner/eaps/wh_vfmhe.htm 04 January 2002 internet adresinden 12.05.2011 tarihinde erişilmiştir.
- FRAENKEL, J.R., WALLEN, N.E. & HYUN, H.H. (2012). How to Design and Evaluate Research in Education. 8th Edition. Mc Graw Hill, New York.
- FRASER, M. (1994). Quality in higher education: an international perspective. Green, D. (Ed.) What is Quality in Higher Education? Open University Press and Society for Research into Higher Education. syf: 101-111. Buckingham.
- GELBAL, S. ve KELECİOĞLU, H. (2007). Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Hakkındaki Yeterlik Algıları ve Karşılaştıkları Sorunlar. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33, 135-145.
- GELEN, İ. ve ÖZER, B. (2008). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerine Sahip Olma Düzeyleri Hakkında Öğretmen Adayları Ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:5(9), 39-55.
- GÖZÜTOK, F. D. (1995). Öğretmenlerin Demokratik Tutumları, Ankara: Ekin Yayıncılık.
- GÜVEN, İ. (2005). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki gelişim ve yeterlikleri. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, (60). 18.02.2015 tarihinde <http://www.sosyalbilgiler.biz/forum/b42/sosyal-bilgiler-ogretmenlerinin-mesleki-gelisim-ve-yeterlikler/> adresinden alınmıştır.
- KAHRAMANOĞLU, R. ve AY, Y. (2013). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Özel Alan Yeterlik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından Analizi,

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 2/2 2013 s. 285-301.

- KAHYAOĞLU, M. ve YANGIN, S. (2007). İlköğretim Öğretmen Adaylarının Mesleki Öz yeterliklerine İlişkin Görüşleri. Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi, 15 (1), 73-84.
- KARACA, E. (2004). Öğretmen Adaylarının Planlama ve Öğretim Süreci Yeterliklerine İlişkin Algıları. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004. 08.02.2015 tarihinde <http://www.pegem.net/akademi/index.aspx> adresinden alınmıştır.
- KARACAOĞLU, Ö. C. (2008). Öğretmenlerin Yeterlilik Algıları. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5 (I), 70-97.
- KILIÇ, A. (2007). Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Derslerin Öğrenilme Düzeyi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 6(19), 136-145
- KÖK, M., ÇİFTÇİ, M. ve AYIK, A. (2011). Öğretmenlik mesleği özel alan yeterliklerine ilişkin bir inceleme (okul öncesi öğretmenliği örneği). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,15(1), 169-183.
- KÖKSAL, N. (2008). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerinin Öğretmen, Müdür ve Bakanlık Yetkilileri Tarafından Değerlendirilmesi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (1) 23, 36-46
- KUÇUOĞLU, İ. H. (2004). Sınıf Öğretmenliği Mezunu Aday Öğretmenlerin Kendi Algılarına Göre Sınıf Yönetimi Alanındaki Yeterliklerini Algılamalarına Görüşleri ve Önerileri. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. 12.11.2012 tarihinde <http://www.pegem.net/akademi/index.aspx> adresinden alınmıştır.
- KÜÇÜKOĞLU, A. ve KAYA, H. İ. (2009). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Algıları. 8. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumu 21-23 Mayıs 2009. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Bildiri Özetleri (CD).
- MEB (2008). Öğretmenlik Yeterlikleri, Öğretmenlik Mesleği Genel ve Özel Alan Yeterlikleri. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB, (2002). Öğretmen yeterlikleri. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, 105-118, Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- MERTER, F. ve CAMUZCU, S. (2010). "Bilgi Toplumunda İlköğretim Öğretmeninin Nitelikleri". 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu 20-22 Mayıs 2010. Elazığ Fırat Üniversitesi.
- OKTAY, A. ve UNUTKAN, Ö. P. (2008). Çağdaş Bir Okul Veya Kurum Olma Sürecinde Öğretmenlik. Kültür Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, Psikoloji Sempozyumu, 22 Mart, İstanbul.

- ÖKSÜZOĞLU, P. (2009). Beden eğitimi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin yeterlik algıları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- ÖZBEK, R., KAHYAOĞLU, M. ve ÖZGEN, N. (2007). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Sosyal Bilimler Dergisi, 9 (2), 221-232.
- ÖZDEMİR, S. M. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz- yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, (54), 277-306.
- ÖZTÜRK, M. K. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Okul, Aile ve Toplum İlişkileri Yeterlik Alanına İlişkin Görüşleri ve Öz Değerlendirmeleri. Bilig, s:49, sf:113-126.
- SABAN, A. (2009). "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Temel Teknoloji Yeterlikleri Yönünden Değerlendirilmesi". 8. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumu 21-23 Mayıs 2009. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Bildiri Özetleri (CD).
- SAĞLAM, M. ve KÜRÜM, D. (2005). Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinde öğretmen eğitiminde yapısal düzenlemeler ve öğretmen adaylarının secimi. Milli Eğitim Dergisi, 33(167). http://dhgm.meb.gov.tr/yayinlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/167/index3-kurum.htm adresinden 12.08.2013 tarihinde indirilmiştir.
- SEFEROĞLU, S. S. (2004). Öğretmen yeterlikleri ve mesleki gelişim. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, 58, 40-45.
- SENEMOĞLU, N. (2007), Kuram ve Uygulamada Gelişim, Öğrenme ve Öğretim, Ankara: Gönül, Yayıncılık.
- ŞAHİN, A.E. (2004). Öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi. [Elektronik versiyon] Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, 5 (58).
- ŞEKER, H., DENİZ, S. ve GÖRGEN, İ. (2005). "Tezsiz Yüksek Lisans Öğretmen Adayları-nın Öğretmenlik Yeterlikleri Üzerine Değerlendirmeleri". Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi. 42: 237-253 Web: <http://www.pegem.net/akademi/3-668-Prospective-Teachers-Assessment-of-Teacher-Competencies-.aspx> Erişim Tarihi: 16 12. 2012.
- TAŞAR, H. (2012). İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Mesleki Yeterlik Algılarının İncelenmesi (Adıyaman Örneği), Verimlilik Dergisi, 2012/4, 67-77.
- TAŞDEMİR, M. (2007). Sınıf Öğretmenlerinin Okul, Meslektaşları ve Kendi Mesleki Yeterliklerini Algulamaları. Milli Eğitim, (174), 171-192.

- TAŞGIN, A. (2010). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerinin Sınıf Öğretmenleri Ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Öğretme ve Öğrenme Süreci Yeterlikleri-Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme Yeterlikleri), Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Erzurum.
- TAŞGIN, A. ve SÖNMEZ, S. (2013). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerinin Sınıf Öğretmenleri Ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Öğretme ve Öğrenme Süreci Yeterlikleri-Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme Yeterlikleri), Middle Eastern & African Journal of Educational Research, Issue 3, 80-90.
- TAŞKIN, Ç. Ş. ve HACIÖMEROĞLU, G. (2010). Öğretmen özyeterlik inanç ölçeğinin türkçeye uyarlanması ve sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inançları. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 27, 63-75.
- TÜRK DİL KURUMU [TDK] (2011). www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5059b988ee37b4.87084851 internet adresinden 09.03.2011 tarihinde erişilmiştir.
- USLU, S. (2014). Sosyal bilgiler öğretmeni özel alan yeterliklerine ilişkin öz-yeterlik inançları ölçeği. Kapadokya Eğitim Dergisi, 1(1), 16-29.
- VLASCEANU, L., GRÜNBERG, L. ve PARLEA, D. (2004). Quality assurance and accreditation: A glossary of basic terms and definitions. Bucharest: UNESCO-CEPES. <http://www.cepes.ro/publications/Default.htm> internet adresinden 28.06.2012 tarihinde edinilmiştir.
- YAMAN, S., CANSÜNGÜ Koray, Ö. ve ALTUNÇEKİÇ, A. (2004). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin incelenmesi üzerine bir araştırma. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2(3), 355-356.
- YERLİKAYA, O. ve ÖNER, Ü. (2009). "Sınıf Öğretmenliği Programında Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretimi Konusundaki Yeterliliklerine İlişkin Görüşleri". 8. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumu 21-23 Mayıs 2009. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- YEŞİL, R. (2009). Sosyal Bilgiler Aday Öğretmenlerinin Sınıf İçi Öğretim Yeterlikleri (Kırşehir Örneği). Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 7 (1), 23-48.

- YEŞİLYURT, E. (2011). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğinin Genel Yeterliklerine Yönelik Yeterlik Algıları, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 71-100.
- YURDAGÜL, H., ERDEM, M. ve SEFEROĞLU, S. (2010). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerine İlişkin Öğretmen Yetiştiren Kurumlardaki Öğretim Elemanlarının Görüşleri, *Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II*, 16-18 Mayıs 2010